

A photograph of two children in a grassy field. The child on the left, with dark skin and braided hair, is wearing a grey sweater and blue jeans, and is holding a wooden stick with a white mesh net attached. The child on the right, with light skin and long blonde hair, is wearing a pink jacket and purple pants. They are both bent over, filtering water from a metal bucket into a larger metal bucket on the ground. The background shows a line of trees under a cloudy sky.

Schoolkeuze- motieven van ouders

Een literatuurstudie

Onderzoek en Business Intelligence

Gemeente Rotterdam

Inhoudsopgave

1 Inleiding	5
1.1 Aanleiding	5
1.2 Onderzoeksvragen	5
2 Schoolkeuzeproces	7
3 Schoolkeuzemotieven	9
3.1 Nabijheid van de school	9
3.2 Kwaliteit van de school	10
3.3 Sfeer	10
3.4 Veiligheid	11
3.5 Samenstelling van de leerlingenpopulatie	12
3.6 Levensbeschouwelijke richting	13
3.7 Pedagogische richting	14
3.8 Overige motieven	15
4 Bronnen	17

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In Rotterdam werkt de gemeente aan een aantrekkelijke stad met een sterke economie. Sterke schouders zijn nodig om de wijken aantrekkelijker te maken voor alle gezinnen. Met het programma Kansrijke Wijken ondersteunt de gemeente zoveel mogelijk initiatieven die eraan bijdragen dat nog meer (kansrijke) gezinnen in de stad blijven en komen wonen, zoals het creëren van genoeg geschikte woningen voor deze gezinnen, uitnodigde ruimte op straat en een beter aansluitend onderwijsaanbod in de wijk.¹

Om de kansrijke wijken aantrekkelijker te maken voor gezinnen zet de gemeente zich in voor excellent onderwijs in de wijk. Hierdoor wordt de kwaliteit van de basisscholen in de wijken vergroot en zullen de scholen beter aansluiten bij de behoeften van de ouders uit de wijken. De hoop is dat dit in de toekomst leidt naar steeds meer ouders die ervoor zullen kiezen om hun kinderen in hun eigen buurt naar school te laten gaan. Deze ambitie is tevens opgenomen in het Masterplan Onderwijs onder de noemer: 'De beste basisschool is altijd in de buurt'.¹

Om een scholenaanbod te creëren die (ook) de kansrijke doelgroep aantrekt, is het belangrijk om inzicht te verkrijgen in de schoolkeuzemotieven van de kansrijke doelgroep ouders met een hoog opleidingsniveau. Om dit inzicht te verkrijgen is literatuurstudie gedaan naar de schoolkeuzemotieven van ouders in het algemeen en de kansrijke doelgroep in het bijzonder.¹

1.2 Onderzoeksvragen

1. Hoe verloopt het schoolkeuzeproces van ouders? Zijn hierin verschillen tussen hoger en lager opgeleide ouders en tussen autochtone en allochtone ouders?
2. Wat zijn de motieven/beweegredenen van ouders om te kiezen voor een basisschool? Zijn hierin verschillen tussen bovengenoemde groepen ouders?
3. Door welk type schoolprofiel worden ouders - en in het bijzonder de kansrijke doelgroep- aangetrokken?

¹ Ontwikkelingsagenda kansrijke wijken, voortgang 2017, november 2017, nummer 4

2 Schoolkeuzeproces

Ouders beginnen zich rond de derde verjaardag van hun kind op een basisschool te oriënteren.²

Uit meerdere onderzoeken blijkt dat autochtone en hoogopgeleide ouders zich relatief vroeger oriënteren op en aanmelden bij het basisonderwijs dan niet-westerse allochtonen en laagopgeleiden dat doen.^{2,3,4} Het gaat daarbij om een verschil van enkele maanden, waarbij hoger opgeleiden zich vaker ruim voor de derde verjaardag beginnen te oriënteren. Ook zijn autochtone ouders vaker op de hoogte van het moment waarop een kind aangemeld kan worden dan allochtone ouders.²

Autochtone en hoogopgeleide ouders zijn actiever tijdens het schoolkeuzeproces dan respectievelijk niet-westerse allochtonen en laagopgeleiden. Hoe hoger de opleiding, hoe vaker men zelf actief naar informatie op zoek gaat.^{2,3}

Autochtone en hoogopgeleiden ouders maken over het algemeen gebruik maken van meer diverse informatiebronnen bij het keuzeproces (e.g. open dagen, internet, gesprekken met docenten), terwijl allochtone/laagopgeleiden hier passiever in zijn en voornamelijk gebruik maken van adviezen uit de directe omgeving (e.g. familie, vrienden, burens). Binnen de groep allochtone ouders heeft de hoogte van het inkomen invloed: hoe hoger het inkomen, hoe meer informatiebronnen er gebruikt worden.^{2,3}

Lager opgeleide allochtonen zijn in het oriëntatieproces het minst actief. De kinderen gaan vaak naar de dichtstbijzijnde school. De reden voor deze passieve houding is tweeledig. Ten eerste weet men vaak simpelweg niet waar informatie te vinden is over scholen en speelt soms een taalbarrière. Ten tweede stellen lager opgeleide allochtone ouders veelal geen hoge eisen aan een basisschool. Het belangrijkste criterium voor deze ouders is dat een kind taal (Nederlands) en rekenen leert. Men gaat er vanuit dat dit op vrijwel elke basisschool hetzelfde is. De school die dichtbij huis gelegen is, is dan de meest praktische optie.²

Hoger opgeleide ouders beschouwen de basisschool over het algemeen eerder als de 'basis voor verdere educatie' en stellen er daarom hogere eisen aan. Zij nemen daarom meer initiatief om informatie over scholen te verkrijgen dan lager opgeleide ouders.²

² Broeke, L. et al. Schoolkeuzemotieven (2004). Onderzoek naar het schoolkeuzeproces van Amsterdamse ouders. Gemeente Amsterdam.

³ Leeuwen, R.F.J., van. (2010). Ons-soort-ouderscholen. Een onderzoek naar schoolkeuzemotieven als verklaring voor de segregatie in het basisonderwijs in Nijmegen. Radboud Universiteit Nijmegen.

⁴ Gilsing, R. & Tierolf, B. (2010). Ouders nemen de wijk. In de eigen wijk naar school in gemengde wijken in Utrecht. Verwey Jonker Instituut.

Hoger opgeleide ouders zoeken over het algemeen meerdere scholen in de buurt. Zij doen dat onder meer via internet. Vervolgens worden de verschillende scholen die in aanmerking komen gebeld voor een afspraak en bezocht. Ook gaan sommige hoger opgeleide ouders bij een school langs als de kinderen uit school komen om een indruk te krijgen 'wat voor type de ouders zijn' en 'wat voor soort kinderen' er op de school zitten. Men kijkt dan met name naar de verhouding zwarte en witte kinderen en de sfeer onderling.⁵

Zowel binnen de groep autochtone ouders als binnen de groep allochtone ouders heeft opleidingsniveau invloed: men praat meer over de schoolkeuze met de omgeving naarmate het opleidingsniveau stijgt.⁶

In het beslissingsproces gaan hoger opgeleide ouders vooral op hun eigen mening en die van hun partner af. Allochtone en lager opgeleide ouders hechten meer dan de overige groepen waarde aan de mening van mensen die zij raadplegen.⁵

Wachtlijsten

Indien scholen wachtlijsten hanteren, speelt dit een grote rol in het schoolkeuzeprocess. Autochtone ouders zijn vaker op de hoogte van het bestaan van wachtlijsten dan allochtone ouders. Binnen de groep autochtone ouders zijn hoog opgeleiden vaker op de hoogte van het bestaan van wachtlijsten dan laag opgeleiden.⁵

Als een school zegt een wachtlijst te hebben, leidt dit bij verschillende groepen tot verschillend gedrag. Autochtone ouders laten hun kind op de wachtlijst zetten en zoeken tegelijkertijd een reserveschool, terwijl allochtone ouders vaker dan autochtone ouders direct van aanmelding bij een school afzien en hun kind elders aanmelden. Dit geldt met name voor ouders van Turkse en Marokkaanse herkomst.^{5, 6}

⁵ Broeke, L. et al. Schoolkeuzemotieven (2004). Onderzoek naar het schoolkeuzeprocess van Amsterdamse ouders. Gemeente Amsterdam.

⁶ Leeuwen, R.F.J., van. (2010). Ons-soort-ouderscholen. Een onderzoek naar schoolkeuzemotieven als verklaring voor de segregatie in het basisonderwijs in Nijmegen. Radboud Universiteit Nijmegen.

3 Schoolkeuzemotieven

In dit hoofdstuk worden enkele belangrijke schoolkeuzemotieven van ouders besproken, waarna per motief specifiek wordt ingezoomd op de verschillen naar opleidingsniveau en migratieachtergrond van de ouders.

3.1 Nabijheid van de school

Uit meerdere onderzoeken blijkt dat voor vrijwel alle ouders de nabijheid van school het belangrijkste motief is om voor een school te kiezen. Het uitgangspunt is dus een school zo dicht mogelijk bij huis.^{7,8,9,10}

Wanneer een school in de buurt voldoet aan alle eisen wordt er over het algemeen niet meer verder gezocht of vergeleken. Het kind moet tenslotte de eerste jaren gehaald en gebracht worden, dus als de school ver uit de buurt ligt wordt dit een opgave. Daarnaast willen de meeste ouders graag dat hun kind na verloop van tijd zelfstandig naar school kan. Ook vinden ouders het belangrijk dat vriendjes en vriendinnetjes van de basisschool in de buurt wonen en andersom dat vriendjes uit de buurt naar dezelfde school gaan.⁷

Voorkeuren van autochtone en hoog opgeleide ouders

Alhoewel door alle groepen ouders - laagopgeleiden en hoogopgeleiden, autochtonen en allochtonen - de afstand als (één van de) belangrijkste criteria gezien wordt, geldt dit in de sterkste mate voor de laagopgeleide en allochtone ouders.⁹

Autochtone ouders zijn, vaker dan allochtone ouders, bereid verder te reizen voor de school van hun voorkeur. Ook opleidingsniveau speelt een rol: hoe hoger de opleiding, hoe vaker men aangeeft uit te wijken naar een andere school binnen of buiten de eigen woonbuurt.⁹

⁷ Broeke, L. et al. Schoolkeuzemotieven (2004). Onderzoek naar het schoolkeuzeprocess van Amsterdamse ouders. Gemeente Amsterdam.

⁸ Leeuwen, R.F.J., van. (2010). Ons-soort-ouderscholen. Een onderzoek naar schoolkeuzemotieven als verklaring voor de segregatie in het basisonderwijs in Nijmegen. Radboud Universiteit Nijmegen.

⁹ Gilsing, R. & Tierolf, B. (2010). Ouders nemen de wijk. In de eigen wijk naar school in gemengde wijken in Utrecht. Verwey Jonker Instituut.

¹⁰ Allen, J., et al. (2016), Schoolkeuzemotieven van ouders en leerlingen in het primair onderwijs. Universiteit van Maastricht.

3.2 Kwaliteit van de school

Een belangrijke reden om voor een bepaalde school te kiezen is de kwaliteit van een school.^{11,12} Wat ouders onder kwaliteit verstaan kan echter zeer divers zijn: de één vindt een school kwalitatief goed als de resultaten (bv de cito scores) goed zijn, de ander vindt de omgang van de leerkracht met de leerlingen bepalend voor de kwaliteit.¹¹

In een onderzoek in Amsterdam is aan ruim 400 ouders de open vraag gesteld wat er voor hen op de eerste plaats komt als ze denken aan de kwaliteit van een school. Het meest werd genoemd dat het kind zich veilig en prettig moet voelen en zich op een goede manier moet kunnen ontwikkelen. Ook werd het volgende vaak genoemd als het belangrijkste aspect van kwaliteit: kwalitatief goede, enthousiaste leraren, persoonlijke, individuele aandacht voor het kind en een goede sfeer en veilige omgeving. Aspecten die duidelijk minder vaak werden genoemd waren een goede omgang tussen leraar en leerling, normen en waarden, respect, de resultaten van de school (cito-scores) en orde en discipline.¹¹

Autochtone ouders noemen vaker dat een kind zich veilig en prettig moet voelen en zich goed moet kunnen ontwikkelen. De kwaliteit van de leraren wordt vaker genoemd naarmate de opleiding stijgt. Ook een goede sfeer wordt door hoger opgeleiden vaker genoemd. Orde en discipline staat daarentegen hoger op de lijst van allochtone ouders.¹¹

3.3 Sfeer

De sfeer op een school is voor veel ouders een belangrijk motief om voor een school te kiezen. De uiteindelijke keuze voor een basisschool wordt vaak toegeschreven aan de 'sfeer'. Wat bepalend is voor die sfeer vinden ouders vaak moeilijk te definiëren. Het wordt omschreven als een gevoel dat men krijgt bij het binnengaan van een school: dat het kind zich prettig zal voelen op deze school.¹¹

Het zijn verschillende motieven bij elkaar die ervoor zorgen dat men het idee heeft dat het kind zich prettig zal voelen op een school. Wanneer men de sfeer probeert te omschrijven, blijkt dat het voor zowel hoger als lager opgeleiden (en met name allochtone ouders) gebouwaspecten zijn die indruk maken. Het gebouw dient schoon en verzorgd te zijn en te zijn voorzien van veel licht, ruime lokalen, veel tekeningen en veel kleur. Daarnaast wordt gekeken naar het meubilair. Het is hierbij minder van belang of alle spullen nieuw zijn, als ze maar in goede staat verkeren. Tot slot zijn de voorzieningen rondom school van belang. Met name het schoolplein moet de uitstraling hebben dat de kinderen veilig zijn en leuk kunnen spelen.¹¹

¹¹ Broeke, L. et al. Schoolkeuzemotieven (2004). Onderzoek naar het schoolkeuzeprocess van Amsterdamse ouders. Gemeente Amsterdam.

¹² Allen, J. ,et al. (2016), Schoolkeuzemotieven van ouders en leerlingen in het primair onderwijs. Universiteit van Maastricht.

Met name hoger opgeleide ouders beoordelen een school tevens op intermenselijke aspecten. Een optimale sfeer wordt door hen omschreven als vrolijk en speels. Veel ouders willen niet dat een basisschool erg 'schools' is. De kinderen zijn nog jong en hebben ruimte nodig om ook een beetje te spelen. Het wordt echter wel belangrijk gevonden dat er orde en rust heerst. Met andere woorden: de kinderen en leraren hebben het gezellig met elkaar, maar er is wel structuur en er heerst geen chaos.¹³

Met name allochtone ouders noemen in dit verband vaak het woord 'discipline'. Zij vinden het belangrijk dat de normen en waarden op school aansluiten bij de normen en waarden die zij thuis hanteren. Discipline dient echter niet te worden verward met 'streng', want kinderen moeten wel plezier kunnen maken. Zij vinden het daarentegen erg belangrijk dat er duidelijke regels zijn, dat er orde in de klas is en dat er respect is voor de leraren.¹³

3.4 Veiligheid

Ouders verwachten dat hun kind veilig is op school. Hierbij denkt men in eerste instantie aan de omgeving waar de school staat en de fietsroute van huis naar school. Idealiter staat de school in een buurt zonder criminaliteit, zonder rondhangende junks en zonder drukke wegen. Daarnaast dient het schoolplein omgeven te zijn door een hek, zodat de kinderen het terrein niet zomaar kunnen verlaten en vreemden niet zomaar kunnen binnenlopen. De aanwezigheid van criminaliteit op school is bij de keuze voor een school een belangrijke reden om niet voor een school te kiezen.¹³

Allochtone en laagopgeleide ouders noemen vaker de afwezigheid van criminaliteit als schoolkeuzemotief dan autochtone en hoogopgeleide ouders. Een mogelijke reden hiervoor is dat allochtone en laagopgeleide ouders vaker in een buurt wonen waar dit probleem speelt.¹⁴

¹³ Broeke, L. et al. Schoolkeuzemotieven (2004). Onderzoek naar het schoolkeuzeprocess van Amsterdamse ouders. Gemeente Amsterdam.

¹⁴ Leeuwen, R.F.J., van. (2010). Ons-soort-ouderscholen. Een onderzoek naar schoolkeuzemotieven als verklaring voor de segregatie in het basisonderwijs in Nijmegen. Radboud Universiteit Nijmegen.

3.5 Samenstelling van de leerlingenpopulatie

Etnische achtergrond

Uit meerdere onderzoeken blijkt dat de verhouding tussen allochtone en autochtone leerlingen een belangrijke rol speelt bij de keuze voor een basisschool. Vrijwel alle ouders- autochtone én allochtone ouders, laag en hoogopgeleide ouders- zijn van mening dat een 'zwarte' school, dat wil zeggen een school met meer dan 50 procent kinderen van allochtone herkomst, geen optimale keuze is.^{15,16,17,18}

Dit argument is voor autochtone ouders echter beduidend belangrijker dan voor allochtone ouders. Dit komt ook terug in de omvang van de witte vlucht: voor autochtone ouders is deze aanzienlijk, terwijl dit voor allochtone ouders (met name Turkse en Marokkaanse ouders) in mindere mate geldt.¹⁵

De angst voor negatieve aspecten van een zwarte school leeft onder autochtone ouders sterker dan onder allochtone ouders. Een aanzienlijk deel van de autochtone ouders is bang dat een te zwarte school tot leerachterstanden kan leiden. Ook is een groot deel bang dat hun kind zich er minder thuis zal voelen. In een onderzoek in Amsterdam gaf ruim de helft van de autochtone ouders aan dat een te scheve verhouding tussen allochtone en autochtone leerlingen voor hen een reden is om uit te wijken naar een school buiten de buurt. Een analyse van de omvang van de 'witte' vlucht laat zien dat dit percentage in werkelijkheid nog hoger ligt.¹⁸

Ook uit een onderzoek in Nijmegen bleek het hebben van een 'gemengd publiek' en een 'niet te groot aantal niet-Nederlandse kinderen' voor veel ouders doorslaggevend te zijn om voor een bepaalde school te kiezen of juist uit te sluiten. Verder werd door de ouders de kwaliteit van de relatief 'witte'/'kansrijke' scholen als aanzienlijk beter beoordeeld dan de kwaliteit van de relatief 'zwarte'/'kansarme' scholen, zonder dat objectief aangetoond kon worden dat er kwalitatief daadwerkelijk verschil tussen deze scholen is.¹⁵

Ook in een onderzoek onder ouders en schooldirecteuren in Utrecht was het meest genoemde motief van ouders om een school uit te sluiten dat deze te veel kinderen van een bepaalde etnische achtergrond heeft.¹⁶

Zowel autochtone als allochtone ouders hebben een sterkere voorkeur hebben voor een 'wittere' school naarmate het opleidingsniveau stijgt. Ook hoger opgeleide allochtone ouders (Turken, Marokkanen) geven soms de voorkeur aan een witte school. Zij zijn van mening dat je alleen iets kunt bereiken in Nederland als je de taal goed beheerst en zijn daarom gespitst op gedegen taalonderwijs voor hun kinderen. Men verwacht dat hun kinderen op een witte school beter Nederlands leren spreken, omdat ze dan meer omgang hebben met autochtone Nederlandse kinderen.¹⁸

Een volledig witte school wordt door veel ouders echter ook niet als een optimale keuze gezien. Het kind leeft per slot van rekening in een multiculturele samenleving en zal dus al vroeg moeten leren omgaan met kinderen van verschillende achtergronden.¹⁸

¹⁵ Leeuwen, R.F.J., van. (2010). Ons-soort-ouderscholen. Een onderzoek naar schoolkeuzemotieven als verklaring voor de segregatie in het basisonderwijs in Nijmegen. Radboud Universiteit Nijmegen.

¹⁶ Gilsing, R. & Tierolf, B. (2010). Ouders nemen de wijk. In de eigen wijk naar school in gemengde wijken in Utrecht. Verwey Jonker Instituut.

¹⁷ Karsten, S et al. (2002) Schoolkeuze en etnische segregatie in het basisonderwijs. Pedagogische studiën 2002 (79) 359-375.

¹⁸ Broeke, L. et al. Schoolkeuzemotieven (2004). Onderzoek naar het schoolkeuzeproces van Amsterdamse ouders. Gemeente Amsterdam.

Ons-soort-ouder-scholen

Naast de etnische kenmerken van de leerlingen kunnen ouders scholen ook kiezen of juist afwijzen vanwege het sociale milieu van de leerlingenpopulatie. Ouders ontwijken een school dan niet omdat zij bang zijn dat hun zoon of dochter ‘het enige blonde kindje in de klas is’, maar omdat zij het gevoel hebben uit een ander sociaal milieu te komen dan de overige ouders.¹⁹

Naarmate ouders hoger opgeleid zijn, wordt identificatie met de school en andere ouders (qua cultuur, levensbeschouwing en milieu) belangrijker.¹⁹ Of zoals onderwijs-journaliste Sikkes¹⁹ het verwoordde:

*“De keuze voor de school maken ouders. Op het schoolplein. Door om zich heen te kijken. En te denken. Zijn dit ouders met wie ik iets heb? Met wie ik wat kan delen over wereldpolitiek, winkelen, literatuur, films, tennis of opvoedingsproblemen? Zijn dit vriendjes waar mijn kinderen mee overweg kunnen? Valt er met deze ouders iets af te spreken voor opvang als ik moet werken? Ouders, alle ouders, zoeken om het maar eens onaardig uit te drukken ons-soort-oudersscholen.”*¹⁹

In een onderzoek in Nijmegen kwam bij autochtone ouders de mate van ‘overeenstemming tussen school en thuis’ als één van de belangrijkste schoolkeuzemotieven naar voren. Een grote meerderheid van autochtone ouders gaf aan de ‘zwarte’ scholen in de buurt als ‘beslist niet geschikt’ voor hun kind(eren) te zien. Als reden om ‘zwarte’ scholen als ongeschikt te bestempelen werd overwegend het ontbreken van ‘overeenstemming tussen school en thuis’ genoemd, waarbinnen de samenstelling van de leerlingenpopulatie een grote rol speelt.¹⁹

3.6 Levensbeschouwelijke richting

Vrijwel alle ouders hebben een voorkeur voor een bepaalde denominatie of pedagogisch didactische visie (zie volgende paragraaf). Denominatie is een belangrijk motief voor ouders bij de schoolkeuze, maar andere kenmerken en pedagogische aanpak zijn in vergelijkbare mate ook belangrijk.²⁰

In een studie in Maastricht is gekeken welke school het beste aansluit bij de gemiddelde voorkeuren van de ouders. Gemiddeld over alle ouders wordt een openbare school waar ontwikkelingsgericht onderwijs wordt toegepast en waar speciale aandacht is voor de sociaal emotionele vorming het aantrekkelijkst gevonden.²⁰

Denominatie wordt vooral relevant geacht door de ouders die actief een geloof belijden. Ouders met een godsdienstige achtergrond zullen relatief vaak een school kiezen op basis van de richting en de aandacht voor godsdienst/levensbeschouwing en sfeer. Onder deze (relatief kleine) groep is soms een bereidheid om hun kinderen vele extra kilometers per dag extra te laten reizen om hun voorkeuren te realiseren.²⁰

¹⁹ Leeuwen, R.F.J., van. (2010). Ons-soort-ouderscholen. Een onderzoek naar schoolkeuzemotieven als verklaring voor de segregatie in het basisonderwijs in Nijmegen. Radboud Universiteit Nijmegen.

²⁰ Allen, J., et al. (2016), Schoolkeuzemotieven van ouders en leerlingen in het primair onderwijs. Universiteit van Maastricht.

Voor veel andere ouders spelen godsdienstige overwegingen echter geen grote rol bij de schoolkeuze, terwijl dit voorheen een van de belangrijkste motieven was op basis waarvan een school gekozen werd.²¹

Allochtone ouders kiezen soms eerder voor een school met een christelijke achtergrond dan voor een openbare school, omdat men verwacht dat de regels op een christelijke of katholieke school strenger zijn dan op een openbare school. Men gaat er dan wel vanuit dat er op Nederlandse scholen niet intensief aan geloofsbelijdenis wordt gedaan.²²

De meeste Turken en Marokkanen kiezen niet voor een islamitische school. De reden die men hiervoor geeft is dat het kind in Nederland woont en dus ook Nederlands onderwijs dient te krijgen, waarbij naast aan Nederlandse taal ook aandacht wordt besteed aan de Nederlandse cultuur en geschiedenis. Bovendien verwacht men dat een islamitische school hoogstwaarschijnlijk, als zwarte school, te kampen heeft met taalachterstand. Men is bang dat het kind daardoor niet goed Nederlands leert spreken. De meeste allochtone ouders ervaren het opvoeden in religie als een primaire taak voor de ouders en niet voor school: thuis leert men de regels van de Islam, op school leert men andere 'vakken'.²²

3.7 Pedagogische richting

De pedagogische richting kan voor ouders aanleiding zijn om voor een bepaalde school te kiezen. De meeste inhoudelijke visies hebben een "achterban" die bereid is hun kinderen extra afstand te laten reizen om hun voorkeur op dit punt te realiseren.²¹

Uit een onderzoek in Maastricht bleek echter dat er bij veel ouders een tamelijk sterke voorkeur is voor scholen met geen expliciete didactische visie.²¹

De voorkeur voor een bepaalde richting, zoals Montessori of Jenaplan, komt vaak voort vanuit de instelling en levenshouding van de ouders. Deze ouders vinden dat klassikaal onderwijs het kind niet optimaal stimuleert in het zich zelfstandig ontwikkelen. Indien men echter verwacht dat het kind onvoldoende zelfredzaam is om dit onderwijs aan te kunnen, is dit een reden om niet voor deze richting te kiezen. Voor andere ouders is bijzonder onderwijs juist een optie, omdat dit vaak scholen zijn met een lager percentage allochtonen.²²

Voor veel ouders is de pedagogische richting van de school echter niet van doorslaggevende betekenis: uit een onderzoek in Amsterdam bleek dat het schooltype maar voor weinig ouders een reden is om het kind daarvoor in een andere buurt op school te doen.²²

²¹ Allen, J. et al. (2016), Schoolkeuzemotieven van ouders en leerlingen in het primair onderwijs. Universiteit van Maastricht.

²² Broeke, L. et al. Schoolkeuzemotieven (2004). Onderzoek naar het schoolkeuzeproces van Amsterdamse ouders. Gemeente Amsterdam

Voorkeuren van hoog opgeleide ouders

Het bestaan van verschillende pedagogische richtingen is vrijwel alleen bij hoger opgeleide autochtone ouders bekend.²³

Bij hoogopgeleide ouders speelt de pedagogische richting / een passende onderwijskundige aanpak vaker een belangrijke rol dan onder laagopgeleide ouders. Ze leggen meer nadruk op kwaliteit en zijn meer geneigd de nadruk te leggen op zelfbepaling als opvoedingswaarde van een school. Met zelfbepaling wordt bedoeld een opvoedingswaarde gericht op de individuele persoonlijkheidsontwikkeling van het kind, met nadruk op het ontwikkelen van zelfvertrouwen, het dragen van verantwoordelijkheid, kritisch denken, het vormen van een eigen oordeel, rechtvaardig zijn en omgaan met gevoelens en emoties.²⁴

Laagopgeleide ouders kiezen daarentegen meer voor conformisme als opvoedingswaarde dan zelfbepaling.²⁴ Met conformisme wordt bedoeld een opvoedingswaarde gericht op aanpassing aan de sociale omgeving, met nadruk op gehoorzaam zijn, orde en regelmaat, leren luisteren naar volwassenen en het hebben van goede manieren.²⁴ Ook willen laagopgeleide ouders hun kinderen vaak niet verder laten reizen voor hun meest geprefereerde bijzonder kenmerk.²⁵

Hoe hoger het opleidingsniveau, hoe belangrijker zaken als de pedagogische denominatie en de aandacht voor creatieve vakken gevonden wordt. Veel hoger opgeleide autochtone ouders hebben een voorkeur voor een basisschool waar veel aandacht wordt besteed aan extra creatieve vakken zoals dans, theater en muziek. Deze ouders vinden het belangrijk dat de basis van het kind zich niet alleen beperkt tot de cognitieve vakken, maar dat ook de creativiteit van een kind wordt gestimuleerd. Lager opgeleide ouders, met name allochtonen, hechten minder waarde aan creatieve vakken. Deze ouders zijn meer statusgevoelig en willen dat het kind later een 'echt beroep' gaat uitoefenen. Men is van mening dat creatieve vakken daar niet toe bijdragen.²³

3.8 Overige motieven

Naast de primaire motieven waarop de keuze voor een basisschool wordt gebaseerd, is er een aantal andere motieven dat in meer of mindere mate belangrijk wordt gevonden. Pas als alle écht doorslaggevende motieven gelijk zijn, zullen deze secundaire motieven de doorslag geven.

Communicatie van de school met de ouders

Over het algemeen verwachten ouders dat de school direct contact op zal nemen met de ouders wanneer de leerprestaties van het kind achteruitgaan of wanneer de leerkrachten vreemd gedrag opmerken. Daarnaast stelt men het op prijs dat de school communiceert met de ouders over veranderingen die (indirect) van invloed zijn op het welzijn van de kinderen. Als voorbeeld hiervan noemt men vervanging van leerkrachten en luizen of andere besmettelijke aandoeningen.²³

²³ Broeke, L. et al. Schoolkeuzemotieven (2004). Onderzoek naar het schoolkeuzeproces van Amsterdamse ouders. Gemeente Amsterdam.

²⁴ Scholen met Succes. Samenvatting schoolkeuze onderzoek en vertaling naar analyse-instrument. Schoolkeuzemodel en positioneringsschema. Haarlem: Scholen met Succes.

²⁵ Allen, J. ,et al. (2016). Schoolkeuzemotieven van ouders en leerlingen in het primair onderwijs. Universiteit van Maastricht.

Kleine groepen

Vrijwel alle ouders geven aan dat zij een voorkeur hebben voor onderwijs in een kleine groep. Het uitgangspunt hierbij is individuele begeleiding. Men verwacht dat hoe groter de groep is, hoe minder tijd er uitgetrokken kan worden per kind. Hoewel ouders dit als zeer belangrijk percipiëren, is dit nooit een keuzecriterium voor een school. Men verwacht dat dit op alle scholen ongeveer gelijk zal zijn.²⁶

Extra begeleiding

Veel ouders vinden het belangrijk dat er ruimte is voor kinderen die wat meer aandacht nodig hebben. Dit geldt niet alleen voor kinderen die een achterstand hebben, maar ook voor snelle leerlingen. Met name allochtone ouders en laagopgeleide ouders achten het van belang dat kinderen met een (taal)achterstand extra worden begeleid.²⁶

Naschoolse opvang

Naschoolse opvang is een voorziening die veelal gewenst is door hoger opgeleide ouders. In deze gezinnen werken meestal zowel de vader als de moeder, waardoor het belangrijk is dat het kind na schooltijd wordt opgevangen.²⁶

Aparte ingang voor de kleuters

Sommige ouders vinden het belangrijk dat de school een aparte ingang heeft voor de kleuters. Zij zijn van mening dat de kleuters zich tussen de grotere kinderen verloren zullen voelen.²⁶

²⁶ Broeke, L. et al. Schoolkeuzemotieven (2004). Onderzoek naar het schoolkeuzeproces van Amsterdamse ouders. Gemeente Amsterdam.

4 Bronnen

Allen, J. , Bijlsma, I., Borghans, L & Poulissen, D. (2016), Schoolkeuzemotieven van ouders en leerlingen in het primair onderwijs. ROA Rapport. ROA-R-2016/4. Universiteit van Maastricht: Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt.

Broeke, L. ten, Kieft, M. van de, Bosveld, W., Gerritsen, L., Koopman, C. Kuhnen, C. & Eijken, B. Schoolkeuzemotieven (2004). Onderzoek naar het schoolkeuzeproces van Amsterdamse ouders. Gemeente Amsterdam: Dienst Onderwijs en Statistiek & Marketing Analysis & Research Eijken (MARE).

Gilsing, R. & Tierolf, B. (2010). Ouders nemen de wijk. In de eigen wijk naar school in gemengde wijken in Utrecht. Utrecht: Verwey Jonker Instituut.

Karsten, S., Roeleveld, J., Ledoux, G., Felix, C. & Elshof, D. (2002) Schoolkeuze en etnische segregatie in het basisonderwijs. Pedagogische studiën 2002 (79) 359-375.

Leeuwen, R.F.J., van. (2010). Ons-soort-ouderscholen. Een onderzoek naar schoolkeuzemotieven als verklaring voor de segregatie in het basisonderwijs in Nijmegen. Bachelorthesis Planologie. Radboud Universiteit Nijmegen, Faculteit der Managementwetenschappen

Scholen met Succes. Samenvatting schoolkeuze onderzoek en vertaling naar analyse-instrument. Schoolkeuzemodel en positioneringsschema. Haarlem:

Scholen met Succes. Ontwikkelingsagenda kansrijke wijken, voortgang 2017, november 2017, nummer 4.

Schoolkeuzemotieven van ouders

Een literatuurstudie

Annelies Bus

Annemarie Roode

